

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Evidenčna številka: VS1015205

Datum odločbe: 02.09.2015

Opravilna številka II.stopnje: Sodba UPRS I U 923/2014

Senat: mag. Nina Betetto (preds.), Borivoj Rozman (poroč.), Brigita Domjan Pavlin

Področje: PRAVO VIZUMOV, AZILA IN PRISELJEVANJA

Institut: mednarodna zaščita - priznanje statusa begunca - državljani Sirije - Kurd - že priznan status subsidiarne zaščite - vrnitev v izvorno državo - vpoklic v vojsko kot razlog za priznanje statusa begunca - izogibanje vojaški službi - dovoljenje za stalno prebivanje vezano na pravnomočnost sodbe

Zveza: ZMZ člen 2, 2/2, 26, 26/1-5. Ženevska konvencija člen 1a.

Jedro

Če je podana povezava med razlogi preganjanja in dejanji preganjanja v skladu z 1.A členom Ženevske konvencije v situaciji oboroženega spopada, kot poteka v Siriji, za priznanje statusa begunca, glede na okoliščine obravnavanega primera, zadostuje izogibanje vpoklicu v vojsko, dezerterstvo ali posamezniku pripisano politično prepričanje. Grozeče preganjanje v situaciji državljanske vojne (kot poteka v Siriji) namreč ne pomeni zgolj resne škode v smislu tretje alineje 28. člena ZMZ (resna in individualna grožnja za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada).

Izrek

Pritožba se zavrne in se potrdi izpodbijana sodba.

Obrazložitev

1. Z izpodbijano sodbo je sodišče prve stopnje v ponovljenem postopku po dne 23. 1. 2015 opravljeni glavni obravnavi, na podlagi prvega odstavka v zvezi s petim odstavkom 65. člena in prvim odstavkom 7. člena Zakona o upravnem sporu (v nadaljevanju ZUS-1) v sporu polne jurisdikcije s I. točko izreka razsodilo, da se tožnikovi tožbi ugodi tako, da se izpodbijana odločba Ministrstva za notranje zadeve, št. 2142-6/2013/20 (1312-15) z dne 25. 10. 2013, odpravi in se tožnikovi prošnji za mednarodno zaščito ugodi ter se mu prizna status begunca; z II. točko izreka pa, da sodna odločba o priznanju statusa begunca z dnem vročitve pravnomočne odločbe velja kot dovoljenje za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji. Z navedeno odločbo je tožena stranka na podlagi tretjega odstavka 2. člena v povezavi s prvo alinejo prvega odstavka 52. člena in tretjo alinejo 28. člena Zakona o mednarodni zaščiti (v nadaljevanju ZMZ) ugodila tožnikovi prošnji za mednarodno zaščito tako, da mu je priznala status subsidiarne zaščite za obdobje treh let.

2. Sodišče prve stopnje v obrazložitvi izpodbijane sodbe navaja, da po ponovnem zaslišanju tožnika in proučitvi informacij o razmerah v Siriji vztraja pri zaključku, da tožnik izpolnjuje pogoje za priznanje statusa begunca. Tožnik se je v zadostni meri potrudil in utemeljil svojo prošnjo za mednarodno zaščito, zaradi vojnih razmer v Siriji pa ni mogoče pričakovati, da bi v postopku predložil dokaze o vpoklicu v vojsko. Izkazal je, da je Kurd, sprejemljivo je pojasnil razlike v svojih izjavah glede dosežene izobrazbe, kraja izvorne države, iz katerega je odšel v Turčijo, glede ponarejenega potnega lista in vprašanja, ali je zaradi strahu pred nasilno mobilizacijo (na javnih površinah) zapuščal svoj dom. Edino zaznavno neskladje v tožnikovih izjavah se nanaša na mobilizacijski poziv (ali ga je prejel in videl), kar v zadevi ni bistveno, saj iz določbe pete alineje drugega odstavka 26. člena ZMZ ne izhaja pogoj, da mora biti mobilizacijski poziv prosilcu osebno vročen. Ta nekonsistentnost izgubi pomen ob dejstvu, da se zaradi vojnih razmer v Siriji in vedno večjih potreb po vojaki prisilne mobilizacije izvajajo naključno na javnih površinah, tožnik pa bi bil mobiliziran bodisi v sirsko vojsko ali pa v opozicijske sile. Iz poročil o razmerah v Siriji izhaja, da vladne in opozicijske sile v spopadih izvajajo zločine zoper civilno prebivalstvo, zato ima tožnik utemeljen strah pred preganjanjem, do katerega bi prišlo v primeru vrnitve v Sirijo, kjer bi bil mobiliziran v sirsko vojsko, preganjan pa bi bil tudi zaradi svojega političnega prepričanja, ki ga odvrča od streljanja na pripadnike svojega naroda ali civilno prebivalstvo, in zato, ker je Kurd. Na tej podlagi je sodišče presodilo, da so podani pogoji, da se tožniku prizna status begunca iz drugega odstavka 2. člena ZMZ.

3. Tožena stranka v pritožbi, ki jo vlaga iz vseh pritožbenih razlogov, navaja, da še vedno ni jasno, ali je tožnik prejel osebni poziv za služenje v sirske vojske ali ne. Pogoj preganjanja iz pete alineje drugega odstavka 26. člena ZMZ je izpolnjen le v primeru, če prosilec zavrne vročeni osebni poziv. Status begunca se lahko podeli izključno na podlagi individualne ocene posameznega prosilca, ki mora biti izločen kot tarča preganjanja. Glede prejema osebnega poziva je tožnik podal nasprotujoče si izjave, izvorne države pa ni zapustil zaradi poziva v vojsko, temveč zaradi splošnih varnostnih razmer. Tudi če bi izvorno državo zapustil zaradi strahu pred morebitnim vpoklicem v vojsko, ob odsotnosti osebnega poziva ter ob upoštevanju sklepa Vrhovnega sodišča I Up 170/2014 niso izpolnjeni pogoji za podelitev statusa begunca. Predlaga, da se njeni pritožbi ugodi in se izpodbijana sodba odpravi, tožba pa zavrne, podrejeno pa, da se izpodbijana sodba razveljavi in zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

4. Tožnik v odgovoru na pritožbo navaja, da postopek za pridobitev mednarodne zaščite temelji na ugotavljanju nevarnosti, da bo posameznik podvržen preganjanju ali da bo utrpel resno škodo. Že iz smernic za izvajanje ZMZ izhaja, da te nevarnosti ne pomenijo le pretekli historični dogodki, temveč gre za ugotavljanje verjetnosti, da bo prizadeta oseba podvržena prepovedanemu ravnanju v bodoče. Gre za verjetnostno presojo, ali bo v prihodnosti prišlo do nevarnosti za posameznika, glede katere lahko izkaže utemeljen strah. Zato za odločitev o obravnavani zadevi ni bistveno, ali je tožnik (že) prejel mobilizacijski poziv ali ne, saj takšna zahteva ne izhaja iz besedila pete alineje drugega odstavka 26. člena ZMZ. Za zavrnitev služenja vojaškega roka v smislu te določbe ne gre le v primerih, ko se posameznik ne odzove osebnemu pozivu, temveč tudi takrat, ko se izogne vpoklicu v vojsko (se ne registrira za vojaškega obveznika, ne odgovori na vpoklic ali na rekrutacijo) in pobegne v tujino. Tako se je služenju v vojski izognil tudi tožnik, ki je pobegnil iz države, saj mu drug način uveljavljanja svojega prepričanja - glede na to, da ugovora vesti v Siriji ne priznavajo, ni preostal. Predlaga zavrnitev pritožbe.

5. Pritožba ni utemeljena.

6. V obravnavani zadevi ostaja sporno, ali je tožnik, ki mu je že priznan status subsidiarne zaščite, upravičen do statusa begunca, oziroma, ali so za to priznanje izpolnjeni pogoji dejanj preganjanja zlasti iz pete alineje drugega odstavka 26. člena ZMZ.

7. Status begunca se po drugem odstavku 2. člena ZMZ prizna državljanu tretje države, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem, temelječim na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi takega strahu noče uživati varstva te države, ali osebi brez državljanstva, ki se nahaja izven države, kjer

je imela običajno prebivališče, in se zaradi utemeljenega strahu ne more ali noče vrniti v to državo. Po peti alineji drugega odstavka 26. člena ZMZ se za dejanja preganjanja v skladu s 1.A členom Ženevske konvencije šteje tudi pregon ali kazen zaradi zavrnitve služenja vojaškega roka v spopadu, če bi služenje vojaškega roka vključevalo kazniva dejanja ali dejanja, ki spadajo med razloge za izključitev iz prvega odstavka 5. člena tega zakona; med te razloge pa po tretji alineji prvega odstavka 5. člena ZMZ sodi tudi utemeljen sum, da je prosilec storil kaznivo dejanje proti miru, vojni zločin ali zločin proti človeštvu, kot jih določajo mednarodni akti.

8. Iz podatkov upravnega in sodnega spisa izhaja, da je tožnik sirski državlján, rojen 10. 4. 1994 v mestu Quamishli. Je kurdske narodnosti in muslimanske veroizpovedi, njegova identiteta pa je ugotovljena na podlagi izvirnika osebne izkaznice. Po lastnih navedbah je osnovno šolo obiskoval 6 let, poklicno šolo pa 3 leta. Izvorno državo je zapustil v januarja 2013, kot navaja zaradi poziva na služenje vojaškega roka in zaradi državljanske vojne med sirskimi vladnimi silami in uporniki. Iz Sirije je odšel v Turčijo, nato pa iz Istanbula z letalom v Republiko Slovenijo, kjer je 5. 3. 2013 na letališču Jožeta Pučnika (na postaji letališke policije Brnik) zaprosil za mednarodno zaščito.

9. Status subsidiarne zaščite je tožena stranka tožniku priznala zato, ker iz preučenih informacij izhaja, da je zaradi posledic oboroženih spopadov in števila civilnih žrtev ter raznolikosti situacij v tožnikovi izvorni državi stopnja samovoljnega nasilja takšna, da pomeni resno in individualno grožnjo za življenje ali osebnost vsakega civilista v razsežnostih, ki jih je mogoče označiti za sistematično znašanje nad civilisti, ki dosega tolikšno stopnjo, kot je potrebna za priznanje subsidiarne oblike zaščite na podlagi tretjega odstavka 28. člena ZMZ.

10. Iz informacij o tožnikovi izvorni državi(1) glede potekajočega vojaškega spopada, diskriminacije Kurdov in služenja vojaškega roka v sirski vojski izhaja, da so moški državljani podvrženi obveznemu vojaškemu vpoklicu, ko dosežejo starost 18 let, da so številni mladi moški zapustili državo, da se bi se izognili služenju vojaškega roka, da ugovor vesti ni pravno priznan razlog za odklonitev služenja v vojski in da ne poznajo ugovora vesti ali nadomestnega služenja vojaškega roka. Kazni za izogibanje vpoklicu so (v miru) odvisne od okoliščin in znašajo od 6 mesecev do 5 let zaporá, dezerterstvo v vrste sovražnika pa se kaznuje z usmrtnitvijo. Glede zločinov (izključitvenih razlogov po tretji alineji prvega odstavka 5. člena ZMZ) iz poročil izhaja, da je sirská vojska uporabila težko orožje in topništvo proti protestnikom in civilistom v stanovanjskih območjih, Združeni narodi pa krivijo predvsem oblast za nasilje in visoko število pobitih civilistov. Dezerterti so poročali, da so jih prisilili streljati na neoborožene civiliste in protestnike, vključno ženske in otroke, tisti, ki so zavrnili sodelovanje pri grozodejstvih (samovoljnih aretacijah, pridržanjih, mučenjih), pa so tvegali usmrtnitev. Neuspešnim prosilcem za azil in osebám, ki so ilegalno zapustili Sirijo, po vrnitvi grozi kriminalizacija, pripor in preiskava. Zahteve kurdske manjšine, da se ji prizna narodnostne pravice, sirská oblast šteje za grožnjo proti enotnosti in varnosti države, številne Kurde (ki jih še vedno zatira) pa je oblast v letu 2010 preganjala pod obtožbo, da hočejo del Sirije priključiti drugi državi; kot sestavni del politike etničnega čiščenja se v sirski vojski izvajajo naklepni umori kurdskih vojakov.

11. Iz poročil,(2) ki jih je na glavni obravnavi 23. 1. 2015 vpogledalo in pri odločitvi upoštevalo sodišče prve stopnje izhaja, da zaradi stanja v Siriji konvencionalen - formalen način vpoklica v vojsko razpada, zaradi razmer pa naraščajo potrebe vladne vojske po novih vojákih. Vlada se zato ne drži v preteklosti formaliziranega vpoklica glede starosti rekrutov; ker se veliko mladih fantov izogiba vpoklicu, vladne sile izvajajo rekrutacijo na tako imenovanih kontrolnih točkah v mestih. Sirská vojska zapolnjuje svoje vrste tudi z ženskami in otroci v starosti od 12 do 14 let. Dezerterte sirská oblast šteje za nasprotnike režima, neuspešni prosilci za azil pa so pripri ti zgolj zato, ker so bili v tujini. Strani v sporu izvajajo vojne zločine (masakre in množične napade na civiliste s sistematičnim ubijanjem, mučenji, izginotji kot zločini proti človeštvu, ne da bi bil za to kdo kaznovan). Sprte strani v konfliktu posameznikom pripisujejo politično opredeljenost le zaradi njihove pripadnosti določenim tudi etničnim skupinám. Med posameznike, ki so posebej podvrženi tveganju, so uvrščeni tisti, ki se izogibajo vpoklicu v vojsko, dezerterti in Kurdi.

12. Zaradi odklanjanja sodelovanja v vojski in oboroženih spopadih, v katerih se izvajajo zločini nad civilnim prebivalstvom, bi bil tožnik, če bi se odzval vpoklicu, izpostavljen kršitvam temeljnih človekovih pravic, saj bi služenje vojaškega roka vključevalo tudi kazniva dejanja ali dejanja, ki spadajo med razloge za izključitev iz prvega odstavka 5. člena ZMZ (peta alineja drugega odstavka 26. člena ZMZ). Vojakom, ki odklonijo izvršitev ukaza in ne streljajo na neoborožene civiliste, grozi zapor, mučenje ali usmrtitev, v primeru dezertiranja pa smrtna kazen. Povsem nesorazmerno kaznovanje dezerterjev in oseb, ki se izogibajo vojaški službi, ali vojakov, ki zavrnejo izvršitev ukazov, kaže tudi na to, da jim sirska oblast pripisuje politično nasprotovanje in jih zato šteje za pripadnike opozicije.

13. Če je podana povezava med razlogi preganjanja in dejanji preganjanja v skladu s 1.A členom Ženevske konvencije v situaciji oboroženega spopada, kot poteka v Siriji, za priznanje statusa begunca, glede na okoliščine obravnavanega primera, zadostuje izogibanje vpoklicu v vojsko, dezerterstvo ali posamezniku pripisano politično prepričanje. Grozeče preganjanje v situaciji državljanske vojne (kot poteka v Siriji) namreč ne pomeni zgolj resne škode v smislu tretje alineje 28. člena ZMZ (resna in individualna grožnja za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada). Ker je tožnik Kurd, pripadniki njegove narodnosti pa so udeleženi v oboroženem spopadu zoper sirske režim, obstaja znatna nevarnost, da bi mu v primeru vrnitve v izvorno državo zaradi izogibanja vojaški službi pripisovali tudi vladi nasprotna politična stališča in s tem povezan pregon na podlagi drugega odstavka 2. člena ZMZ; podatki v spisu pa po presoji Vrhovnega sodišča ne potrjujejo zaključka prvostopenjskega sodišča, da tožnik zavrača vojaško službo iz razloga ugovora vesti.

14. Tožena stranka tudi v tem pritožbenem postopku opozarja na nekonsistentnosti v tožnikovih izjavah, ki se nanašajo predvsem na vprašanje, kdo od članov družine je vpoklic tožnika v sirske vojsko prejel in ali ga je tožnik videl. Glede na tožnikovo starost (rojen je 10. 4. 1994) in splošno vojaško obveznost Vrhovno sodišče šteje za verjetno, da je tožnik bil vpoklican v sirske vojsko.

15. Preganjanje, kot ga uveljavlja tožnik, je opredeljeno v peti alineji drugega odstavka 26. člena ZMZ, kjer je določeno, da so dejanja preganjanja v skladu z I. A členom Ženevske konvencije tudi pregon ali kazen zaradi zavrnitve služenja vojaškega roka v spopadu, če bi služenje vojaškega roka vključevalo kazniva dejanja ali dejanja, ki spadajo med razloge za izključitev iz prvega odstavka 5. člena tega zakona.

16. Po presoji Vrhovnega sodišča tožena stranka v pritožbi utemeljeno ugovarja, da za II. točko izreka prvostopenjske sodbe ni podana pravna podlaga v 91. členu ZMZ, kot zmotno meni sodišče prve stopnje. Z nepravnomočno sodbo prvostopenjskega sodišča priznani status begunca kot eno od oblik mednarodne zaščite tudi po presoji Vrhovnega sodišča ne more začeti veljati kot dovoljenje za stalno prebivanje že z dnem vročitve nepravnomočne sodbe, temveč šele z dnem njene pravnomočnosti. Enako stališče je Vrhovno sodišče že sprejelo v sodbah I Up 246/2011, I Up 187/2014 in I Up 6/2015; vendar to zmotno stališče prvostopenjskega sodišča na odločitev o zadevi ne vpliva.

17. Sodišče prve stopnje je pravilno odpravilo odločbo tožene stranke, ki je tožniku priznala subsidiarno obliko zaščite in samo odločilo o tožnikovi prošnji tako, da mu je priznalo status begunca. Ker niso podani razlogi, ki jih uveljavlja tožena stranka, in ne razlogi, na katere pazi po uradni dolžnosti, je Vrhovno sodišče pritožbo na podlagi 76. člena ZUS-1 kot neutemeljeno zavrnilo in potrdilo izpodbijano sodbo.

(1) Amnesty International, letno poročilo A1 2012 - Sirija; Sirija - krvni davek zahteval 40.000 življenj; Watchdog, 22. november 2012; Guardian: do 28.000 Sircev je izginolo od začetka vstaje 18. 10. 2012; UNICEF poroča o 400 ubitih otrocih v Siriji, 8. februar 2012; The Week: Zakaj je bil marec najbolj krvav mesec do sedaj v Siriji, 2. 4. 2013; Aktivisti: 6000 ubitih marca v Siriji; Pogovori GS: William Hague svari, da se Sirija potaplja v največjo humanitarno katastrofo tega stoletja, z dne 11. aprila 2013; Sirija: Assad poziva k mobilizaciji v prvem govoru po več mesecih, z dne 6. januarja 2013, Levinje Sirije: Assad novači

vojakinje, ker mu zmanjkuje moških (23. januar 2013); Zatiranje kurdskega ljudstva v Siriji - Seznam imen kurdskih vojakov (14. 5. 2010); Kurdska Sirija: od Kulturne do oborožene revolucije (28. 7. 2012); Skupinsko odrekanje: zatiranje kurdskih političnih in kulturnih pravic v Siriji (november 2009); Sirija, Podatki o izvorni državi (COI) Poročilo Službe COI (15. 8. 2012); Home Office (United Kingdom), Operational Guidance, Note, Syria, (21. 2. 2014).

(2) Mednarodna zaščita glede prosilcev iz Sirije III UNCHR, oktober 2014; Usmeritve UNCHR št. 10: prošnja za status begunca v povezavi s služenjem vojske v kontekstu člena 1a (Ženevske konvencije); poročilo neodvisne mednarodne komisije Generalne skupščine OZN po dogodkih v Siriji; Ministrstva za notranje zadeve Velike Britanije, Smernice glede Sirije.

Datum zadnje spremembe: 08.03.2016